

ΕΚΦΡΑΣΗ

ΔΗΗΝΩΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΕΡΟΥ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

ΕΚΦΡΑΣΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
Ι. ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΓ. ΤΡΙΑΔΟΣ
ΜΕΤΟΧΙΟΥ Ι. ΜΟΝΗΣ ΜΑΧΑΙΡΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

π. Ανδρέας Αγαθοκλέους

Τ.Θ. 42036, 6530 Λάρνακα - Κύπρος

Τηλ: 99607871, Φαξ: 22991545

www.isagiastriados.com

ΤΕΥΧΟΣ 197

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ISSN 1019-5181

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Ζαφειρης Δημητρίου & Υιός Ατδ, Λάρνακα

ΔΩΣΟΝ ΣΕ ΜΕΝΑ, ΘΕΕ ΜΙΟΥ

Άγιου Αύγουστίνου

Εἴω αἰτοῦντι σε δίδου», Θεέ μου, δώσου σέ μένα. Σέ ἀγαπῶ! Ἄν εἶναι λίγη ἢ ἀγάπη μου, θέλω νά τήν κάνω δυνατότερη. Δέν μπορῶ νά μετρήσω πόση ἀγάπη μου λείπει γιά νά τήν κάνω ἀρκετή, γιά νά τρέξει ἢ ζώῃ μου στήν ἀγκαλιά σου καί νά μήν ξεμακρύνει πρὶν βρεῖ καταφύγιο «ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσώπου σου». Ἐνα μόνο γνωρίζω, ὅτι παντοῦ ὅπου δέν εἶσαι ἐσύ – καί ὄχι μόνο ἐκτός μου ἀλλά καί ἐντός μου - ὑποφέρω, καί ὅτι γιά μένα κάθε πλοῦτος πού δέν εἶναι ὁ Θεός μου εἶναι φτώχεια. ❖

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἀπό τοιχογραφία τοῦ παρεκκλησίου τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, στήν Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης στό Σινά, 15ος αἰώνας.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ

Γυμπληρώνονται στίς 13 Νοεμβρίου 2022 τριάντα χρόνια από τήν κοίμηση τοῦ Ἀρχιμ. Παύλου (Βενέδικτου) Ἐγγλεζάκη. Ὡς δυνατότητα νά γνωρίσουν οἱ νεότεροι, κάπως, τό σημαντικό αὐτό πρόσωπο, γιά τήν Κύπρο καί τήν Ὁρθοδοξία, ἀφιερώνεται τό τεῦχος αὐτό.

Ἦταν θεολόγος πού συνδύαζε τή γνώση μέ τήν πίστη, τή μόρφωση μέ τή συνέπεια τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Δοκιμάστηκε «ὡς χρυσός ἐν χωνευτήριῳ», μέ πειρασμούς ἀπό «ψευδαδελφούς», ὅπως καί μέ τήν ἀνίατη ἀσθένεια. Φάνηκε, στό τέλος, ἡ γνησιότητά του καί ἡ χαρισματική του κατάσταση, ὡς «φίλος Χριστοῦ».

Γιά τό πρόσωπό του γράφουν οἱ Ἀρχιμ. Βενέδικτος Ἰωάννου, πνευματικό του τέκνον, καί ὁ καθηγητής Πανεπιστημίου Σταῦρος Φωτίου, μαθητής του.

Τά κείμενα πού δημοσιεύονται, γιά διάφορα θέματα, στό τεῦχος αὐτό, δείχνουν τή θεολογική του κατάρτιση καί τήν εὐρύτητα πνεύματος, ἴδιο μέ τῶν Πατέρων καί Διδασκάλων.

Τό περιοδικό περιέχει, ἀκόμα, μία μικρή προσευχή τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου καί ἕνα κείμενο τοῦ π. Νικολάου Χριστοδούλου γιά τά Χριστούγεννα. Στό τέλος, τό ποίημα τοῦ Rainer

Maria Rilke «Γείτονα Θεέ μου» σέ απόδοση Παναγιώτη Κανελλόπουλου.

Ἡ προβολή ἀνθρώπων πού ἔφυγαν πρόωρα ἀπ' αὐτόν τόν κόσμο, ἐνώ ἡ ζωή καί τό ἔργο τους ὑπόσχονταν οὐσιαστική διακονία, προβάλλει καί τό ἐρώτημα: «Γιατί, Θεέ μου, ἐπέτρεψες αὐτό;». Ὅμως, ξέρουμε, ἡ πραγματική ταπείνωση σημαίνει νά ὑποτάσσεται ὁ νοῦς μπροστά στά μυστήρια τοῦ Θεοῦ καί νά μήν ρωτᾶ πῶς καί γιατί.

Ὁ Κύριος τῆς Ζωῆς καί τοῦ θανάτου ἄς τόν ἀναπαύσει ἐν χώρα ζώντων κι ἄς ἀναδείξει ἰσάξιός του. ❖

π. Ἀνδρέας Ἀγαθοκλέους

ἹΕΡΑΝΘΡΩΠΟΝ ἈΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΑΥΛΟΥ (ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ) ΕΓΓΛΕΖΑΚΗ (1947-1992)

Ἀρχιμανδρίτη Βενέδικτου Ἰωάννου

Πλειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροὺς. Ἀρεστή γάρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ». Μέ αὐτά τά λόγια παρμένα ἀπὸ τῆ Σοφία τοῦ Σολομώντος ἀποχαιρέτησε πρὸ εἴκοσι ἐτῶν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Α΄ τὸν μακαριστὸν π. Παῦλον (κατὰ κόσμον Βενέδικτον) Ἐγγλεζάκη, τὸν λαμπρὸν θεολόγον καὶ πιστὸν διδάσκαλον καὶ μαθητὴν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Ἄριστος γνώστης τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ὁ ἀείμνηστος π. Παῦλος δίδασκε μέ ἀκρίβεια καὶ ἐρμήνευε ὀρθὰ τὰ νοήματα τοῦ Εὐαγγελίου ὀρθοτομῶν τὸν λόγον τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀληθείας. Ταυτόχρονα προσπαθοῦσε νὰ ἐφαρμόξει τὸ Εὐαγγέλιον στὴ ζωὴ του: «Ὅστις ποιήσει καὶ διδάξει, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

Καθοριστικὴ γιὰ τὴ ζωὴ του καὶ τὴν ἐξέλιξή του ὑπῆρξε ἡ συνάντησή του μέ τὸν μακαριστὸ Γέροντα Σωφρόνιο, μαθητὴ τοῦ ἁγίου Σιλουανοῦ καὶ ἰδρυτὴ τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου στό Ἔσσεξ τῆς Ἀγγλίας. Πέραν τῶν λαμπρῶν ἀκαδημαϊκῶν σπουδῶν καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐνασχόλησής του μέ τὰ θεολογικὰ καὶ ἱστορικὰ γράμματα (τοῦτο μαρτυροῦν καὶ τὰ ἐκδεδομένα κείμενά του), ὁ π. Παῦλος ἐντρύφησε στὴν πνευματικὴ ζωὴ μέ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Γέροντος Σω-

φρονίου, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε καί τό μοναχικό σχῆμα καί τό ὄνομα «Παῦλος».

Ἐπιδόθηκε, μεταξύ ἄλλων, στή μελέτη τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου. Εἰδικότερα ἡ φράση τοῦ ἁγ. Νεοφύτου «Ἀγαθόν ὑπέρτερον παντός ἀγαθοῦ φόβος Θεοῦ καί μνήμη θανάτου» εἶχε ἐφαρμογή στή ζωή του. Ἄλλωστε, ἡ μακρά ἀσθένεια τοῦ καρκίνου καλλιεργοῦσε σ' αὐτόν τή μνήμη θανάτου, τόν ὁποῖον ἀντιμετώπιζε καρτερικά καί προετοιμασμένα, παρά τούς πολλούς πόνους. Εἶχε μάλιστα τή γενναιοότητα καί τό θάρρος νά μειώσει τή δόση τῆς μορφίνης, γιά νά ἔχει διαύγεια, οὕτως ὥστε νά μπορέσει νά ὀλοκληρώσει τό συγγραφικό του ἔργο. Ἦταν τόσο μεγάλος ὁ πόνος πού μᾶς εἶπε μιά μέρα «δέν ἤξερα ὅτι ὑπῆρχε τόσος πόνος πάνω στή γῆ». Μάλιστα ἕνα βράδυ γύρω στίς τρεῖς τό πρωῖ τηλεφώνησε στόν γνωστό Γέροντα Πορφύριο, γιά νά τοῦ πει ὅτι δέν ἀντέχει ἄλλο καί προσεύχεται νά τόν πάρει ὁ Θεός, γιά νά λάβει τήν ἀπάντηση ἀπό τόν ἅγιο Γέροντα: «Νά λές μόνο "γενηθήτω τό θέλημά Σου"». Ὁ π. Παῦλος πίστευε ὅτι δέν εἶχε τό δικαίωμα νά παρακαλεῖ νά γίνει καλά, ὅταν ἔβλεπε τόσα παιδιά νά πεθαίνουν ἀπό τήν πείνα, τούς πολέμους κλπ.

Τέλος, ὡσάν νά εἶχε πληροφορία ἀπό τόν Θεό γιά τόν ἐπικείμενο θάνατό του, τήν προηγούμενη μέρα, ἀφοῦ ἔδωσε τίς τελευταῖες ὁδηγίες γιά τήν κηδεῖα του καί τίς μεταθανάτιες

ἐκδόσεις τῶν ἔργων του, ἀποχαιρέτησε κάποια προσφιλή του πρόσωπα καί ἔδωσε τήν τελευταία εὐλογία στά πνευματικά του τέκνα. Ὁ πρόωρος θάνατός του ἄφησε δυσαναπλήρωτο κενό μέχρι σήμερα, ἀλλά «πολιά ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις καί... βίος ἀκηλίδωτος».

Ἀξιοσημείωτο ἀπό τή θαυμαστή ζωή τοῦ μακαριστοῦ π. Παύλου εἶναι καί τό ἐξής: Ἐνῶ θλιβόταν ἐπειδή δέν θά προλάβαινε νά ὀλοκληρώσει λόγω πρόωρου θανάτου τό ἔργο του καί μάλιστα τό συγγραφικό, ὡς γνήσιος μαθητής τοῦ Εὐαγγελίου ἀναγνώριζε ὅτι τό πιό σημαντικό εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καί ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Αὐτό μαρτυροῦν τά τελευταία γραπτά του λόγια ἀπό τήν Εἰσαγωγή τοῦ ἔργου

«Εἴκοσι μελέται διά τήν Ἐκκλησίαν Κύπρου», πού ἔδωσε ἐντολή νά ἐκδοθεῖ μετά τό θάνατό του: «Δίνω ὅ,τι ἔχω. Ἐπιεικῆς ἄς εἶναι ὁ ἀναγνώστης. Ὁ χρόνος ὑπῆρξε σύντομος, οἱ καιροί δυσμενεῖς, τό ἔργον πάρεργον. Ἔπραξα ὅ,τι ἤμποροῦσα. Διαφορετικά καί ἐγώ ἤθελα. Ἀλλά ποῖαν σημασίαν ἔχει τελικῶς αὐτό; Ἐνός ἐστι χρεία, Κύριε!» ❖

«ΙΔΟΥ ΝΥΝ ΚΑΙΡΟΣ ΕΥΠΡΟΣΔΕΚΤΟΣ»

π. Νικολάου Χριστοδούλου

Θά γιορτάσουμε καί φέτος Χριστούγεννα, βυθισμένοι καί βολεμένοι, ως συνήθως, σέ μία πληθώρα άσχετων έκδηλώσεων, παράταιρων φωτεινών έπιχρισμάτων, περιπτώων έκκωφαντικων θορύβων. Στοιχείων, πού έχουν εισβάλει δυναμικά στή ζωή μας καί τά όποια διατηροϋμε αϋτάρεσκα, άφοϋ ίκανοποιούν τέλεια τή ματαιοδοξία μας καί άποκοιμίζουν ιδανικά τή συνείδησή μας. Παράλληλα, διαιωνίζουν άπόλυτα τόν σύγχρονο παραλογισμό: νά μένουμε άπομονωμένοι καί μοναξιασμένοι, τή στιγμή πού ζοϋμε καί κινούμαστε μέσα σέ ένα άφόρητο συνωστισμό άνθρωπίνων ύπάρξεων.

Οί Πατέρες όνόμασαν αϋτή τή γιορτή «μητρόπολη τών έορτών» για νά τονίσουν ότι χωρίς Χριστούγεννα, χωρίς τόν έρχομό δηλ. τοϋ Χριστοϋ δέν θά είχαμε καμιά άλλη γιορτή. Αϋτό θά καθιστοϋσε τή ζωή μας άνυπόφορη, άφοϋ «βίος άνεόρταστος, μακρά όδός άπανδόχεντος». Συγχρόνως, οί ίδιοι Πατέρες τής Έκκλησίας μας δέν έπασαν νά τονίζουν τό ένα καί μοναδικό, τό μόνο οϋσιώδες, τό άνεπανάληπτο καί κοσμοϊστορικό γεγονός τής έπίσκεψης τοϋ Χριστοϋ στή γή. «Έπεσκέψατο ήμās έξ ύψους ό Σωτήρ ήμών...». Μίας έπίσκεψης όχι έθιμοτυπικής, σάν τίς δικές μας, αλλά άληθινής, μόνιμης καί διαρκoϋς. Τό δηλώνει τό όνομα τοϋ ύψηλοϋ έπισκέπτη: Έμμα-

νουήλ, πού σημαίνει «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». Ὁ Χριστός ἦρθε στή γῆ γιά νά μείνει μαζί μας, γιά νά μεταμορφώσει τή ζωή μας, νά τῆς δώσει καινούριο νόημα καί προσανατολισμό.

Ζώντας ανάμεσά μας ὁ Χριστός, ἀντιμετώπισε τήν περιφρόνηση, τίς δοκιμασίες, τίς προσβολές, μέ ἀποκορύφωμα τό πάθος καί τόν χειρότερο θάνατο. Μέ τόν τρόπο αὐτό συμμετεῖχε στήν ὀδύνη σύμπασας τῆς ἀνθρωπότητας, στηρίζοντας καί παρηγορώντας ἔμπρακτα τόν ἄνθρωπο. Εἶναι δίπλα στόν καθένα μας τήν ὥρα τῆς θλίψης καί τῆς ἀποτυχίας, ὅταν ἡ ἀσθένεια καί ὁ θάνατος καταπονοῦν τήν ὑπαρξή μας. Ὅμως, δέν μποροῦμε νά θυμόμαστε τόν Θεό μόνο στίς ὀριακές καταστάσεις τῆς ζωῆς. Δέν γίνεται νά ἐπιζητοῦμε τήν παρέμβασή Του στίς δύσκολες ὥρες καί νά ἀδιαφοροῦμε ἢ νά περιφρονοῦμε τίς ἐντολές Του τόν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς ζωῆς μας. Ἄν θέλουμε νά νοηματοδοτήσουμε τήν ὑπαρξη καί τήν πορεία μας σέ αὐτή τή γῆ, τότε τό θέλημά Του πρέπει νά ταυτιστεῖ μέ τή νοοτροπία καί τή συμπεριφορά μας στήν καθημερινή μας ζωή. Μόνο μέ τή διαρκῆ συναίσθηση τῆς παρουσίας Του θά ὀδηγηθοῦμε σωστά στίς περὶπέτειες τοῦ βίου μας. Ὅ,τι εἶναι γιά τόν ναυτικό ἢ πυξίδα ἢ ὁ πολικός ἀστέρας, εἶναι γιά τούς Χριστιανούς ὁ Χριστός καί ἡ διδασκαλία Του. Τά Χριστοῦγεννα θά τό ὑπενθυμίζουν πάντα, ὄχι μόνο σέ ὅσους ἔχουν μάτια γιά νά βλέπουν καί αὐτιά γιά νά ἀκοῦνε, ἀλλά κυρίως σέ ὅσους διαθέτουν μία ὑψηλότερη αἴσθηση, ἀφοῦ «νοῦς ὀραῖ καί νοῦς ἀκούει». ❖

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΝΑ ΛΕΣ ΣΤΟΝ ΘΕΟ «ΠΑΤΕΡΑ»!

Αρχιμανδρίτη Παύλου Έγγλεζάκη

Εύλογημένο παιδάκι. Ο Κύριος όρκίστηκε πώς όποιος δέν γίνει καθώς έσένα, δέν θά ιδεί τή Βασιλεία Του. Ποιό λοιπόν είναι τό έργο σου; Ποιό τό θεϊο σου μυστικό; Δέν έχεις ακόμη αποκτήσει δυό πρόσωπα, δυό έαυτούς. Δέν έχεις γνωρίσει τήν ύποκρισία, γιατί δέν ξέρεις τή δόξα. Γι' αυτό δέ γνωρίζεις ούτε τή μέριμνα, τίς φροντίδες, τόν φόβο, τό άγχος. Είσαι ένα μέ τά πουλάκια, μέ τά κρινάκια του άγρου, μέ τά λουλούδια του κήπου. Κι ό Σολομών δέν ντύθηκε μέ τόση όμορφιά μέ όση sé έχει ντύσει έσένα ή θεία Χάρη. Μνήσθητί μου, παιδάκι, όταν θά έλθεις στή Βασιλεία σου!».

Νά γίνεις ξανά παιδί, σημαίνει νά μάθεις νά λές τόν Θεό: «Πατέρα». Κανείς δέν θά μπει στή Βασιλεία του Θεού άπ' όσους

δέν ένιωσαν άπό τά βάθη του είναι τους νά ανεβαίνει πρός τόν Θεό ή φωνή: «Πατέρα!». Όποιος δέν άκουσε άπό τό Πνεύμα τή μαρτυρία τής υιοθεσίας του άπό τόν Πατέρα, ποιά θέση θά 'χει στό πατρικό τραπέζι; ❖

ΓΑΜΟΣ: ΘΕΟΣΥΣΤΑΤΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Άρχι. Παύλου Έγγλεζάκη

Αν τό βάρος τῆς σάρκας εἶναι τόσο μεγάλο πού γιά νά βασταχτεῖ χρειάζονται δύο ἄνθρωποι, φαίνεται πώς ἡ ἡ σάρκα δέν ὑπῆρξε ἐλαφρότερη οὔτε στόν παράδεισο ἢ ἡ θεία πρόγνωση ἔδωσε τό φάρμακο τῆς φυλογένειας πρίν ἀκόμη χρειαστεῖ. Σύμφωνα μέ τήν Ἁγία Γραφή ἡ διάκριση καί ἡ ἔνωση τῶν φύλων ἀνήκει στήν ἀρχική τάξη τῆς δημιουργίας, καί ὁ πρῶτος γάμος γιορτάστηκε στή γῆ μέσα στίς χλιδές τῆς Ἑδέμ, μέ πρῶτο προξενητή τόν ἴδιο τόν Θεό. Ὁ θεσμός εἶναι, λοιπόν, θεοσύστατος γιά ὀλόκληρο τό ἀνθρώπινο γένος, ἔστω καί ἂν δέν εἶναι μυστήριο γιά ὄλους. Καί ἀνάγεται, ὅπως καί ὁ ἔρωτας, ὄχι στή διαφορά ἀρσενικοῦ καί θηλυκοῦ, ἀλλά στή διάκριση τῆς ἀνθρώπινης αὐτοσυνειδησίας σέ ἀνδρική καί γυναικεία.

Ὁ γάμος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μυστήριο. Αὐτό σημαίνει ἐργασία τῆς σωτηρίας καί νιοθεσίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Πέρα ἀπό τήν περίπτυξη τῶν σωμάτων καί τῶν ψυχῶν σημαίνει νοητή καί ἀπόρρητη συμπλοκή τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων μέ τή θεία Χάρη πρὸς σωτηρία καί ἁγιασμό. ❖

Η ΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΝΙΟΥ

Άρχιμ. Παύλου Έγγλεζάκη

ν ή πρώτη έντολή του Χριστου είναι ή αγάπη προς τον Θεό, ή κεφαλαία όμως αποκάλυψη Του είναι ή αγάπη του Θεου για τον άνθρωπο. Φαίνεται πτωχό και λίγο ίσως. Άλλά ό άνθρωπος αρχίζει πάντα έτοιμος ν' αγαπήσει και αυτό που τον κάνει κάποτε, ίσως συνήθως, άνίκανο ν' αγαπήσει είναι τό αίσθημα, ή ή πλάνη, ότι κανείς δέν τον αγαπά αυτόν. «Αγαπάσαι, ό Θεός σου σε αγαπά, σε αγαπά πάντα, άδιάλειπτα, άκόρεστα παρά την άμαρτία σου, μέσα στό λάθος σου, ένεκα της πτωχείας σου» - αυτή είναι ή εύφρόσυνη άγγελία, τό εύαγγέλιον, του Ίησου. Η αγάπη του Θεου για τον άμαρτωλό και άπολωλότα, τον πτωχό και τό νήπιο, την πόρνη και τον τελώνη. Μία αγάπη άπρόσμενη, άνέλπιδη, παράλογη, ένας «έρως μανικός» (κατά την έκφραση του μεγάλου βυζαντινου Νικολάου Καβάσιλα) που δέν έπαψε ποτέ νά σκανδαλίζει τους δικαιωμένους και αυτό-ίκανοποιημένους φαρισαίους. Γιατί γι' αυτούς ό Θεός μπορούσε, και μπορεί, νά αγαπά τον μετανοημένο άμαρτωλό, μά για κανένα λόγο και ποτέ τον άμαρτωλό έτσι άπλως.

Στή φάτνη, εκεί όπου θρησκευτικό δόγμα και ποιητική αλήθεια άγκαλιάζονται, αυτό είναι τό νόημα και τό μήνυμα, τό μέγα και αιώνιο εύαγγέλιον: ότι ό Θεός τόσο αγαπά τον κόσμο,

ὥστε ἔρχεται νά πεθάνει γί' αὐτόν· καί ὅτι τίποτα δέν χωρίζει τόσο τελειωτικά τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό ὅσο ἡ αὐτοεγγυημένη θρησκευτικότητα. Τά «Δόξα» τῶν οὐρανῶν δέν εἶναι παρά ἡ σωτηριολογική χαρά τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἀνατολή τοῦ καιροῦ τῆς ἀφέσεως, τῆς καταλλαγῆς καί τῆς εἰρήνης. Ἡ ταραχή τοῦ Ἡρώδη, τίποτα παρά ὁ τρόμος τῆς ἐγκόσμιας βασιλείας μπρός στήν ἐρχομένη βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὑποψία τῶν ἀρχιερέων καί γραμματέων τοῦ λαοῦ, τίποτα παρά ἡ δικαία ἀνησυχία τῶν δικαίων καί συνετῶν γιά τήν ἀδικη ὑπερβολή καί σπατάλη τοῦ Δεσπότη.

Τό φῶς τῆς φάτνης εἶναι ἔτσι τό φῶς τῆς λυκαυγῆς. Τό νόημα τῶν Χριστουγέννων τό ἐννοοῦμε ἀρχίζοντας ἀπό τόν Γολγοθά καί πηγαίνοντας πρὸς τά πίσω. Γιατί τό ἄφωνο βρέφος πού γεννιέται σήμερα γεννιέται γιά νά πεθάνει γιά μένα, μαζί μέ μένα, ἀπό ἀγάπη σέ μένα, ἀντί γιά μένα. Γι' αὐτό σαρκώνεται ὁ Θεός, γιά νά πεθάνει γιά τόν ἄνθρωπο, ἄνθρωπος αὐτός τέλειος, καί νά λυτρώσει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν θάνατο, τή φθορά, καί τόν διάβολο. Γι' αὐτό σήμερα ὁ Λόγος ἄφωνο βρέφος καί νήπιο ἀδύναμο ὁ Δυνατός, γιά νά χαρίσει σ' ὅσους ἀδύνατους (πού ξέρουν ὅτι εἶναι ἀδύναμοι καί ἀνήμποροι) τό θαῦμα τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως. Γιά τοῦτο, οἱ ὑψιστοί οὐρανοί δοξάζουν καί οἱ ὅσοι ταπεινοί γήινοι ἀγαλλιάζονται σήμερα. «Ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ». ❖

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣΤΗΣ ΠΑΥΛΟΣ ΕΓΓΛΕΖΑΚΗΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Σταύρου Φωτίου

Η ὀρθόδοξη θεολογία εἶναι λόγος καί πράξη γιά τήν ἁρμονική κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό καί, κάτ' ἐπέκταση, μέ τόν ἑαυτό του, τόν συνάνθρωπό του καί τή φύση. Θεογνωσία καί αὐτογνωσία, κοινωνικότητα καί φυσική θεωρία συνιστοῦν τήν ὑπαρξιακή της στοχοθεσία. Ἔργο τῆς θεολογίας εἶναι νά νοηματοδοτεῖ τά μείζονα θέματα τῆς ὑπαρξης, νά ἀπαντᾷ σέ συγκεκριμένα προβλήματα συγκεκριμένων ἀνθρώπων, ἐδῶ καί τώρα, σ' αὐτόν τόν τόπο, σ' αὐτή τή ζωή.

Ζητούμενο μία παγκόσμια ἀδελφική κοινωνία, τῆς ὁποίας πρῶτιστες ἀνάγκες εἶναι ἡ ψυχική μέθεξη καί ἡ πνευματική πληρότης, ἡ αὐθυπέμβαση καί ἡ αὐτοπροσφορά. Ζητούμενο μία κοινωνία στήν ὁποία οἱ ἀνθρωποὶ νιώθουν νεκροί ὅταν δέν πεθαίνουν γιά τούς ἄλλους, ὅπου οἱ βαθεῖς ὑπαρξιακοί τους δεσμοί φανερώνουν τή μετάβαση ἀπό τή φιλαυτία στη φιλαλληλία, τό πέρασμα ἀπό τό ἐγωκεντρικό ἄτομο στό ὑπεύθυνο πρόσωπο.

Κατά συνέπεια ἡ θεολογία εἶναι βάσανος πού ἄγει στήν ἐλευθερία. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ θεολογία μορφώνει πρόσωπα, ἀνθρώπους πού χαρίζονται στούς ἄλλους. Ἔτσι μορφωμένος εἶναι ὁ κηπουρός πού κοσμεῖ το χῶρο, ὁ πολιτικός πού

ένώνει τούς πολίτες, ὁ γιατρός πού πονεῖ τόν ἀσθενῆ.

Λέγεται συχνά ὅτι ἡ θεολογία εἶναι λειτούργημα. Ἡ θεολογία εἶναι ὄντως λειτούργημα ὅταν κάνει τά πάντα λειτουργήματα, ὅταν δηλαδή μεταμορφώνει τήν οἰκονομία σέ φιλανθρωπία, τήν ἐργασία σέ δημιουργία, τήν πολιτική σέ διακονία, τόν ἔρωτα σέ μέθεξη ψυχῶν καί σωματίων.

Ἐντέλει, ἡ θεολογία εἶναι γιγαντομαχία γιά τό νόημα τῆς ζωῆς: τί εἶναι ὁ Θεός, ὁ ἄνθρωπος, ὁ κόσμος· τί εἶναι ἡ ζωή, ὁ ἔρωτας, ὁ θάνατος. Συνεπῶς, ἴδιον τῆς θεολογίας εἶναι νά ἐνσπείρει ἐσωτερικές συγκρούσεις, νά ὑποκινήσει ἐξωτερικές μεταβολές. Νά ἀφυπνίσει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ὑπαρξιακή ἀπάθεια, τήν πολιτισμική ὑπνωση, καί νά τόν ἐγείρει σέ ποιητή, στοχαστή καί προφήτη, πού ἀγωνίζεται γιά τή νίκη τῆς ζωῆς πάνω σέ κάθε μορφή θανάτου – βιολογικοῦ, κοινωνικοῦ, πνευματικοῦ.

Τῆ θεολογία αὐτή ὑπηρέτησε πολυμερῶς καί πολυτρόπως, ὁ Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Παῦλος, κατά κόσμο Βενέδικτος Ἐγγλεζάκης. Ὁ π. Παῦλος ἐνδιέτριψε στή Βίβλο, τήν ἱστορία, τήν ἀγιολογία, τήν κυπριολογία· ἔστησε γέφυρες μέ τή φιλοσοφία, τή φυσική, τήν παιδαγωγική, τή λογοτεχνία. Σέ ὅλα, μέ λαμπρά ἀποτελέσματα καί μέ ὑποδειγματική ἐλληνίδα φωνή, ὥστε ἀπό τότε ἡ θέση του στήν ὀρθόδοξη θεολογία νά εἶναι ἄκρως ὑψηλή, φωτεινό παράδειγμα ὑπαρξιακῆς ἐρμηνείας καί ἐπιστημονικῆς ἐγκράτειας. Ὁ Θεός τῆς ζωῆς ἄς τόν ἀναπαύει στίς σκηνές τῶν δικαίων. ❖

ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΘΕΕ ΜΟΥ

Rainer Maria Rilke

είτονα Θεέ μου,
ἄν μέσα στή νύχτα τήν ἀτέλειωτη
σ' ἔνοχλῶ καμμιά φορά μέ τούς σκληρούς μου χτύπους
τό κάνω γιατί σπάνια σ' ἀκούω ν' ἀνασαίνεις,
καί ξέρω πῶς εἶσαι μέσ' στήν αἶθουσα ὀλομόναχος.

Κι ἄν χρειάζεσαι κάτι, δέν ὑπάρχει κανένας
γιά νά προσφέρει στά χέρια σου ἕνα πιοτό.

Ἐγώ ἀφουγκράζομαι ἀδιάκοπα.

Δός μου ἕνα μικρό σημεῖο. Εἶμαι τόσο κοντά σου...

Ἕνας λεπτός μονάχα τοῖχος μᾶς χωρίζει,
κι αὐτός ἀπό μία σύμπτωση.

Καί θά 'φτανε ἕνα κάλεσμα
ἀπ' τό δικό σου ἢ τό δικό μου στόμα,
γιά νά πέσει ὁ τοῖχος

δίχως τόν παραμικρό κρότο ἢ ἤχο.

Ἀπ' τίς εἰκόνες Σου εἶναι καμωμένος,
κι αὐτές στέκουν σάν ὀνόματα ἔμπρός Σου.

Μά ἄν κάποτε τό φῶς ἐντός μου ἀνάψει
καί Σέ γνωρίσει ἀπό τά βάρη ὁ ἑαυτός μου,
ξεχύνεται τριγύρω τους σά λάμψη.

(Ἀπόδοση: Παν. Κανελλόπουλου)

